

Europos nusikalstamumo prevencijos tinklo (EUCPN)

Įrankis Nr. 14

Šiuometinė orientuota į bendruomenę policija Europos Sąjungoje

Santrauka

Šis įrankis yra Europos nusikalstamumo prevencijos tinklo (EUCPN) ir Europos Sąjungos teisėsaugos mokymo agentūros (CEPOL) bendra publikacija ir skiriasi nuo kitų orientuotos į bendruomenę policijos (COP) vadovų. Publikacijoje aprašomos ES šalių narių **naujausios gerosios praktikos**, susijusios su policija, orientuota į bendruomenę. Šio priemonių rinkinio tikslas yra **padėti** politikams ir praktikams, ypač **policijos viršininkams ir aukščiausio lygio vadovams policijos organizacijose** sėkmingai įgyvendinti orientuotos į bendruomenę policijos strategiją. Strateginio įsitraukimo į COP filosofiją svarbą ne kartą stipriai akcentavo šios srities specialistai. Orientuotai į bendruomenę policijai dėmesį Europos lygmeniu inicijavo **Austrija**, kaip Europos nusikalstamumo prevencijos tinklo pirmininkė ir ES tarybos prezidentė Vienos procese, pristatydama šią temą neformaliuose Operatyvinio bendradarbiavimo vidaus saugumo srityje nuolatinio komiteto bei Teisingumo ir vidaus reikalų tarybos susitikimuose.

Orientuota į bendruomenę policija yra aktuali visoms ES šalims narėms ir yra **plačiai įgyvendinama visoje Europos Sąjungoje**, nors ir skirtinga apimtimi bei skirtingomis formomis. Nors orientuotos į bendruomenę policijos vystymasis akivaizdus ir duoda teigiamų rezultatų visuomenei ir policijai, **jos charakterizavimas vis dar yra iššūkis**. Pati sąvoka yra žinoma dėl daugybės kartais net labai skirtingų apibūdinimų. Tai ypač pastebima **Europos kontekste**, kur orientuotos į bendruomenę policijos filosofija visoje Europos Sąjungoje įgyvendinama skirtingais būdais. Norėdami priimti šį iššūkį, rėmėmės „Horizontas 2020“ orientuotos į bendruomenę policijos projektu „**Vieningumas**“, kuris susidūrė su ta pačia problema. Nepaisant daugybės apibrėžimų ir skirtingų požiūrių, mokslininkai nerado bendrų elementų. Analizuojant šiuos elementus kitų tyrimo išvadų kontekste, „Vieningumas“ sukūrė sistemą, kaip identifikuoti ir išanalizuoti orientuotos į bendruomenę policijos filosofiją visoje Europoje. Ši sistema vadinama „**Šeši orientuotos į bendruomenę policijos ramsčiai**“:

- pasitikėjimo kūrimas;
- atskaitomybė;
- dalijimasis informacija ir komunikacija;
- dėmesys vietiniams poreikiams;
- bendradarbiavimas;
- nusikaltimų prevencija.

Analizuodami dabartinę literatūrą ir iš esmės diskutuodami su šios srities specialistais, nustatėme **svarbius sėkmingo orientuotos į bendruomenę policijos filosofijos įgyvendinimo faktorius**. Formuodami aiškias ir lengvai suprantamas rekomendacijas bei sutalpindami jas į **10 svarbiausių principų**, vadovavomės mokslinėmis įžvalgomis ir konkrečios srities patirtimi.

1. Orientuota į bendruomenę policija yra **komponentas, integruotas į didesnę vyriausybės sistemą**. Policijos organizacija neveikia izoliuotai, bet yra didesnės sistemos dalis ir priklauso nuo kelių kontroliuojančiosios vyriausybės paramos formų. Taigi, politikams ir pareigūnams svarbu suprasti orientuotos į bendruomenę policijos filosofiją, kalbėti apie ją, aprūpinti policijos organizaciją sėkmingam įgyvendinimui būtinais resursais ir suteikti kitoms vyriausybiniams organizacijoms reikalingus įgaliojimus dalyvauti orientuotos į bendruomenę policijos požiūrio formavime.
2. Orientuota į bendruomenę policija yra **įsipareigojimas**. Šis įsipareigojimas apima vadovavimo stiliaus keitimą, policijos subkultūros pasipriešinimo pokyčiams mažinimą ir sąlygų, kuriose policijos pareigūnai dirba, viešinimą. Jei orientuotos į bendruomenę policijos požiūrio nepriima visa policijos organizacija, toks požiūris taps tik policijos praktikos priedu ir tikrai neduos laukiamų rezultatų. Orientuotos į bendruomenę policijos filosofija turi tapti efektyvesniu darbo metodu laiko ir pastangų atžvilgiu, o ne papildoma užduotimi policijai.
3. Orientuotai į bendruomenę policijai reikalingi **kokybiniai vertinimai**. Nuolat auga pritarimas bendruomenėje pasiektiems rezultatams, tokiems kaip bendruomenės saugumas, baimės suvokimas ir tarnybų iškvietimas. Reikėtų įvesti kokybinius rezultatų kriterijus, tokius kaip visuomenės pasitenkinimo ir visuomenės bendradarbiavimo lygis, bendruomenės projektų tvarumas – būtent šie kriterijai, o ne kiekybiniai kriterijai turi būti prioritetas. Naujų įgūdžių norintys išmokti policijos pareigūnai turėtų būti paskatinti, o jų pasiekimai oficialiai pripažinti.
4. Šiuo metu jau yra technologijomis paremti **naujos kartos orientuotos į bendruomenę policijos** projektai. Tyrimų išvadose akcentuojama, kaip svarbu naudoti šiuos IRT įrankius komunikacijos ir sąveikos paspartinimui, bet ne jų pakeitimui. Be to, reikėtų įsidėmėti, kad prioritetas tokiems

įrankiams turėtų pagerinti komunikaciją ir sąveiką tarp policijos ir visuomenės, o ne padėti rinkti žvalgybinę informaciją.

5. Policijos pareigūnai turi būti **tinkamai mokomi** dirbti orientuotos į bendruomenę policijos darbą. CEPOL (Europos Sąjungos teisėsaugos mokymo agentūra) apibrėžia mokymus ir lavinimą kaip dvi atskiras sąvokas. Sėkminga orientuota į bendruomenę policija daugiau priklauso nuo tame dalyvaujančių policijos pareigūnų lavinimo, o ne nuo mokymo statuso. Turėdami omenyje šį skirtumą, išskyrėme penkias tikslines grupes, kurias reikia mokyti ar lavinti: vyriausybė, policijos lyderiai / vadovai, orientuotos į bendruomenę policijos pareigūnai, įprasti policijos pareigūnai ir bendruomenės.
6. Orientuota į bendruomenę policija turi būti **įsitraukusi į vietinę bendruomenę** ir prisitaikusi prie vietinės situacijos bei socialinio konteksto. Tyrimai rodo, kad socialinis kontekstas turi didelę reikšmę policijos veiklos reikšmei, interpretavimui ir įgyvendinimui. Regionuose, kur istoriškai susiformavęs nepasitikėjimas, jam atkurti gali prireikti dešimtmečių. Todėl orientuota į bendruomenę policija turėtų būti suvokiama kaip reikšmingas policijos pajėgų transformavimasis į policijos tarnybą, kai policija dirba bendruomenei ir bendruomenėje.
7. Policijos **įsitraukimas ir jos pažinimas** yra ypač svarbus orientuotos į bendruomenę policijos aspektas. Svarbu, kad bendruomenė turėtų pakankamai laiko pažinti policijos pareigūnus, o policijos pareigūnai turėtų pakankamai laiko suprasti, kaip veikia bendruomenė. Policijos ir visuomenės akistatos yra ypatingai svarbios santykių kokybei.
8. Policija turi **suprasti vietinius poreikius ir reaguoti į juos**. Pasiryžimas spręsti problemas iš esmės, mažinant nusikalstamumą ir didinant saugumą, yra labai svarbus orientuotos į bendruomenę policijos aspektas. Norint išsiaiškinti vietinės bendruomenės poreikius, svarbu vengti vienpusiškų perspektyvų, renkant informaciją apie bendruomenei susirūpinimą keliančius klausimus. Norint patenkinti vietinės bendruomenės poreikius, svarbu nustatyti esmines problemų priežastis ir sutelkti dėmesį į incidentų mažinimo modelius, o ne į atskirus incidentus, traktuojant juos kaip visą problemų grupę.
9. Saugumo kūrimas bendradarbiaujant – tai veikla, kai keli jos dalyviai kartu siekia įgyvendinti bendrą saugumo viziją. Problemas kartu su visuomene sprendžianti policija gali padėti sumažinti netvarką, padidinti pasitikėjimą policija ir padėti suvokti jos veiksmus kaip teisingus. Būtinasis bendradarbiavimas pačioje vyriausybėje, nes bendruomenės problemų sprendimas yra užduotis, kurią turi spręsti visos atitinkamos įstaigos, glaudžiai bendradarbiaudamos tarpusavyje. Jei visuomenės ir kiti veikėjai prisiimtų didesnę atsakomybę už bendradarbiavimą kuriant saugumą, tuomet policijos pajėgos galėtų sutelkti savo resursus kitoms esminėms užduotims spręsti.

10. Turi būti skatinama **abipusė komunikacija** tarp policijos ir visuomenės. Veiksminga, tinkama ir laiku atlikta komunikacija yra nepaprastai svarbi sėkmingos orientuotos į bendruomenę policijos filosofijos įgyvendinimui. Orientuota į bendruomenę policija turėtų elgtis įvairiapusiškai, kad būtų išgirsta sunkiai pasiekiamose tikslinėse grupėse, turinčiose išties nedidelį socialinį kapitalą. Be to, svarbu visuomenei suprantama kalba išaiškinti orientuotos į bendruomenę policijos idėją, akcentuojant tokios policijos iniciatyvas jos bendruomenėje, policijos vaidmenį ir tai, ko bendruomenė gali tikėtis. Tyrimai parodė, kad gerai apie policiją informuoti žmonės yra linkę apie policiją susidaryti palankesnę nuomonę.

Orientuotos į bendruomenę policijos idėja gimė įvairiose ES šalyse, tačiau skirtingomis formomis, skirtingomis interpretacijomis ir skirtingais pavadinimais. Dar nėra visai Europai bendro orientuotos į bendruomenę policijos supratimo, jau nekalbant apie bendrą visos Europos požiūrį. Iš esmės, **bendrai Europos Sąjungos orientuotos į bendruomenę policijos vizijai** suformuoti reikia atitinkamų resursų – pakankamai laiko ir resursų įsigilinti į visas Europos Sąjungoje prieinamas aktualias mokslines publikacijas, įtraukti tinkamus patarėjus ir pasitelkti bendruomenės perspektyvas.

Be to, reikia papildomų pastangų **suprasti ir pasitelkti visą Europos Sąjungos potencialą** ir Europos Sąjungos žinias apie orientuotą į bendruomenę policiją ir patirtį šioje srityje. Pirmiausia rekomenduojama visoje Europos Sąjungoje naudoti suderintą pavadinimų suteikimo tvarką. Antra, didžiulė kalbų įvairovė Europos Sąjungoje yra kultūrinis turtas, tačiau taip pat ir kliūtis dalintis esamomis įžvalgomis visoje Europos Sąjungoje. Norint plačiau dalytis žiniomis Europos Sąjungoje, reikia išversti aktualią medžiagą (pavyzdžiui, atitinkamų tyrimų santraukas ir ataskaitas).

Tikimės, kad **policijos organizacijų viršininkai bei aukščiausio lygio vadovai**, kiti politikai ir pareigūnai pasinaudos šiuo įrankiu, įgyvendindami orientuotos į bendruomenę policijos strategiją. Nepaprastai svarbus yra politinis ir organizacinis sutarimas, nes orientuotos į bendruomenę policijos įgyvendinimas ar tobulinimas reikalauja struktūrinių ir kultūrinių pokyčių policijos organizacijoje.

Galiausiai, reikėtų aptarti klausimą, kiek vietos yra orientuotai į bendruomenę policijai pačioje **Saugumo Sąjungoje**. Ji gali turėti didžiulį potencialą reikšmingai prisidėti prie Saugumo Sąjungos ir turėtų būti vertinama šiame kontekste.